

Irena Štusej

Princesa Reseculja

Princeske, pozabljene in nepoznane, je lahko knjiga tolažbe za vse ženske s podočnjaki. Princeske v njej niso vedno lepe, vitke, ljubljene, bogate, polne vrednostnih papirjev, so tudi takšne, ki potrebujejo pobege in izhode. Zaspanke so, lenobe, nemarne šeme, analfabetke, blebetačke, pozabljivke, garačke, potepuhinje, berejo, so žalostne, živijo same, v mlaki, v megli. Tu bi lahko bile tudi aleksandrinke, Šavrinke, sem bi se uvrstile hribovske ženske, ki premagujejo mraz, razdalje, učinke okolja na kožo obraza, nezorane ceste pozimi, strah pred lovskimi opazovalnicami, nevednost pred modnimi trendi, ženske iz mestnih okolij, ki jim od jutranjega ogledala pa prek vseh križišč, krožišč, zasedenih parkirnih prostorov in dvigal do delovnega mesta zmanjka volje za jutranji nasmeh. Pomislim na Almo Karlin, popotnico, šibko, drobno, krhko žensko, ob kateri sem prvikrat pomislila, kako zmotno poučimo svoje hčere, da so princeze le lepe, z zlatimi lasmi, belo poltjo, neutrujene, nežalostne, bog ne daj, da so žalostne, ker potem nastanejo pravljice o žalostnih princesah, ki jih vsi sinovi, od najmlajšega do najstarejšega, skušajo razvedriti, pomislim, naj vendar same poskrbijo, da se ne zaskorjijo, da se moški ne zapijejo, če bodo tečne že zjutraj, ker jim noč ni popravila utrujenega obraza, ker moški težko razumejo. A potem ne bi bilo pravljič za majhne, naivne otroke, ki verjamejo, da so princeze še vedno iz gradov, iz zakonov s princem, ki je bil prej žaba, obraz si umivajo v jutranji rosi, ne potrebujejo predalov za čistilno mleko, vlažilno kremo, korekcijsko črtalo, vlažilne krpice, nikoli ne uporabijo likalnika za ravnanje las. Tem otrokom ne povemo, da so princeze njihove mamice, ki živijo v tem času, ki jih

Avtorica je za tekst prejela nagrado revije Sodobnost in 15. Slovenskih dnevov knjige za najboljši esej.

morda v snežnem metežu vozijo v glasbeno z zlizanimi gumami, ker letos zaradi recesije ne bo novih, ki jim nihče ne odpre vrat, da si ne bi zlomile vratu, ko stopijo na sneg, ki so si zjutraj pozabile namazati podočnjake in so videti utrujene. Laž je pravljica o kraljični na zrnu graha. Kateri moški, ki doživlja strese v službi, na borzi, v prometu, na lotu, bi zvečer prenesel občutljivo žensko, ki jo zaboli vsaka narobe postavljena beseda, vsak rob, rez, zavihek, napačen pogled, gib. Otroci pa še vedno poslušajo; kraljična, ki je začutila grah pod pernicami, bo prava ženska za našega fanta, samo ona in edina. Ne vedo pa, da se občutljive ženske spremenijo v sitnobe, ker jih malokdo razume, malokomu se zdi vredno tisto, kar se zdi njej. Vsako jutro vstajajo s strahom, ne vedo, kaj bi izpustile iz svojega besednjaka, da ne bi razdražile utrujenih moških. Kasneje postanejo ženske, ki so se zaletale v vrata ali padle po stopnicah. Svoj obraz nosijo naokrog, razgaljen kot prsi barske plesalke, vsem na očeh za čudenje. Lahko si ga položijo v dlani, da skrijejo barve razočaranja, sramu, bolečine, a tudi strasti, miline. Spreminjajo se v male cvileče vojake z okopi po vsem stanovanju in s kujalniki, če ne zmorejo ubraniti položajev.

Veliko je raznovrstnih princesk, ki jih ustvarijo moški. Tečnulje, depresulje, zapravljajčke, silikonke, podočnjakarice, žalostnice, pospravljajčke, smehulje. Mnogo jih je srečnih v zakonu zaradi bistva, ki je očem nevidno, mnogo jih je zaradi bistva, ki je očem nevidno, nesrečnih. V času ko je bruto domači proizvod dve zaporedni časovni obdobji nižji od pričakovanega, postanejo odnosi med moškim in žensko bolj občutljivi. Moški ne vedo vedno, kje so margine in meje ženske duše. Večina najbrž meni, da one stopicajo na mestu, da čakajo, da jih on zavrti, porine, odsune, menijo, da bi olesenele na mestu, otrdele, obstale, če ne bi bile spravljene v pogon z njihovo voljo. Ženskam se lahko več noči zapored sanja ena sama poteza njihovega obraza, čeprav je ta le od nosu do ustnic. Zanje, seveda, sami ne vedo. Ne morejo je videti zjutraj v ogledalu. Četudi jo vidijo, se je želijo znebiti, ker menijo, da je od starosti, da kazi njihov obraz, da je zaradi čelade, kakšne otekline. Ženske pa smo odvisne od nje. Zaradi nje smo spravljene z recesijo, z brezposelnostjo, s pomanjkanjem poslov, njim pa se ne sanja. Oni menijo, da je denar car vsega. Zato so pari, ki kljub recesiji ostanejo spravljani in srečni, in to le zaradi ženske, zaradi njene navezanosti na to kratko, erotično, vznemirljivo, likovno, slikovito potezo na obrazu, ki ni odvisna od denarja, položaja, zadolžitev, obveznosti, del in nalog, aneksa k pogodbi o zaposlitvi, ki znižuje plačo. Ni je bolj nepotrebne ženske v tem kriznem obdobju,

kot je lepa, zlatolasa princeska, dolgočasna kot neobdelana zemlja, ki čaka, da princ potrga trnovo pot po stoletnem spanju in jo zbudi s poljubom, ki čaka, da jo zjutraj vpraša, ali je čutila tri grahova zrna skozi devet pernic. Odkar se je Pika Nogavička vselila v svojo vilo, si je najbrž mnogo deklet upalo kakšno stvar povedati glasneje, po svoje, pokazati fantu, kako naj se je dotika, obleči kakšno stvar z manj blaga, nositi nad robom izreza čipke modrca. Ko bodo v šoli jemali *Pohujšanje v dolini šentflorjanski*, bodo čutile, kot da se je to dogajalo pred našim štetjem, ali pa bodo tisti dan manjkale pri pouku in nikoli ne bodo vedele, da je Cankar napisal tudi to delo. V vsakem primeru bi se pravljica o treh medvedih drugače končala, če bi v hišo stopilo sodobno dekle, vajeno gospodarske krize in dela prek študentskega servisa, kot krhka zlatolaska.

Smo res ženske tiste, ki bolje prenašamo svet, ko pride kriza? Morda, ker smo vzdržnejše. Ker smo premalo realne, da bi nas udarec dosegel. Zbežimo v svetove, ki jih moški običajno ne poznajo. Tako živimo v vzporednem svetu in od tam z lovkami urejamo realnost, ki jo moški vidijo povsem in v celoti, ženske pa skozi koprene, sence, meglo, očala, kar koli, da le ni naravnost. In zmoremo. A bi bilo morda bolje, da ne bi. Ko ne bi, bi toliko žensk ne vztrajalo v zakonih z odvisnikom. Morda je imel Rugelj prav, da so krive ženske, ker si ne upajo ven. Ker so zakoreninjene in zaskorjene, ker ne verjamejo, da je zunaj okolja, ki so si ga omejile z otdelimi mejami, možno omejiti nov svet, novo skupnost, novo čustvo. Morda pa ni to. Ženske smo narejene iz žensk. V meni je nekaj vsake in nekaj mene je v vsaki. Morda pa prav koščki vseh žensk obdržijo dušo, da ne otrpne v telesu, ki se počasi skorji. V vsaki ženski je čistilka, vsaka zna biti razuzdanka, nobene ni, ki bi ne zmogla vsaj nekaj besed prepisati s kože na papir, sleherna ve, da so moške brbončice prav tako občutljive kot druga njegova dotakljiva mesta, prav vse vsaj enkrat na teden odvozimo navlako, ki se nabere iz narobnih besed, nametanih sem in tja, za katere vemo, da ne smejo ležati naokrog, pišemo prošnje, opravičila, ljubezenska pisma, ugovore, vabila, ustavljamo psom, smetarjem, otrokom in ostarelim na prehodih za pešce, z vročimi malinami prelijemo hladen sladoled, umikamo prazne rolce toaletnega papirja v koš za smeti, zbiramo kataloge s poceni oblačili, da ne bi posumil, da na obešalnikih visijo tudi draga, ustvarimo si profil na facebooku, da puščamo sled, nalagamo si glasbo na svoj računalnik, ker skrbimo, da ima vsak v hiši lahko svoje meje, pečemo burek in ga skrijemo, da ga zaradi boljšega občutka lahko skrivaj pojedjo, brez besed dosežemo,

kaj bo oblekel naslednji dan; vse potrebno pustimo na dosegu roke, ker bo tako ali tako vzel tisto, kar bo dosegel, zjutraj vstanemo pred njim, da si s korektorjem skrijemo podočnjake, pri tem pa skrbimo, da stopimo s tehtnice z vedrim obrazom, kar bo razumel kot zadovoljstvo, da kazalec ni šel dlje kot prejšnji dan. Pa čeprav. Vse to in še mnogo zmoremo. Ker se potem proti koncu dneva spomnimo pravljič, ker je proti večeru tudi moj dežnik lahko balon, ki me dvigne nad strehe, kjer druge ženske odpirajo dežnike, čeprav slišim vmes klic, naj ne pozabim jutri plačati tiste položnice. Pustim, da me odnese, da z višine pomislim, kako copati najbrž ležijo po vsem hodniku in še kakšne spodnjice vmes, a najbrž zjutraj ne bi opazili, če bi jih odnesla muca Copatarica, saj imamo talno ogrevanje in globinski sesalnik, tako in tako so copati le kaprica staršev. Pa tudi bela muca, ki je pri hiši, komaj zmore prenašati sebe, tako je kosmata in lena, sploh pa nima pojma, kje v hiši je šivalni pribor.

Včasih je tako lahko odkriti mehko sredico v moškem. Ko žareče zazija, je tako kot bi se te dotaknil. A ne prizna. Mu poveš, da si ga začutila, za hip se ti razgali, kot bi mu veter odpihnil kopreno, s katero je zakrit. A ne prizna. Le malo mehkejši postane. Lahko mu poveš, da bo bančni izpisek ta mesec nekoliko stresen, rahlo mu dvigneš majico in podrsaš s prsti po njegovi koži, res je bilo nujno kupiti to obleko, tako in tako zaradi recesije nisi kupila zraven še čevljev. Čutiš, kako mu kožo spreleti drget, a ne veš, ali od recesije ali dotikov. Moški so povezani z občutkom mogočnosti, a ko se raznežijo, jih lahko ožameš v mlako in pobrišeš. Zato se pravljičice o medvedih pripovedujejo z lahkoto. Medved, ki išče pestunjo, medved, ki peče piškote, trije medvedi, ki najdejo deklico v svoji hiši, mehki medvedi v pravljičah, strah v realnem svetu; na Voglu smučar opazil medveda, medved brska po kontejnerju pod vzpenjačo, medved na avtocesti v napačni smeri, medved raztrgal ovco. A vendar mora biti neka povezanost med strahom pred mogočnostjo in mehko sredico, ki jo lahko odkriješ v moškem in medvedu, sicer ne bi medvedov polagali dojenčkom v zibelko, ne bi si upala sredi recesije obremeniti bančnega računa z novo obleko. Medved, največja zver stare celine, moški, najmogočnejši med spoloma, oba sta po naravi miroljubna, oba sta dobričini, ki se sladkata z medom in ženskami, vendar popenita, če ju razjezimo.

Ni mi posebej všeč, če me kdo vpraša, kako občutim recesijo. Ker mi ni povsem jasno, ali se ne bi morda dogajalo tudi v običajnem času. Ko pozno v noč lektoriram ali sestavljam ali podčrtujem kakšen tekst, se on postavi tako, da podpre del kuhinje za primer, če bi se ta

po naključju upognila. Vem, kaj bo rekel, kadar tako podpira kuhinjo. A nimam jutri starševskega sestanka. Imam, pa kaj. Imela boš podočnjake, ker delaš tako dolgo v noč, reče. Zamika me, da bi tudi sama podprla kakšen del kuhinje, ker s takšno pozo laže sprostim telo, da povem kaj bolj na glas. Kakšno zvezo imajo podočnjaki, rečem, a ti sploh vidiš svoje, a ti kaj narediš zanje, da jih ne bi bilo s tabo na sestankih v službi, pa na ministrstvu, pa ... Ja, reče, vsaj eden od naju mora biti lep, ko gre za najine otroke, je pa že bolje, da si ti, a ne. Široko odprem oči, ne morem verjeti, da je tako organiziran, tako domiseln in presunljivo skrben. Kar ničesar ne spravim iz sebe. Ker vem, kaj bo sledilo. Nasloni se na drugi konec kuhinje, ker je morda zaslutil, da ta bolj potrebuje podporo. Naj se potrudim, da bo delo opravljeno v času, ko naj bi bili aktivni. Res mi ne ustreza, ko me kdo vpraša, kako občutim recesijo, ker pomislim na vse to, a ne vem, ali je kriva prav recesija.

Recesija je zoprna beseda. Že tako v mnogo pravljičah pomislim, mar je bilo treba tako krasno pravljico s čokoladno hišico sredi gozda zapacati s hudobno in preračunljivo babnico, ki skuša nemočnega in labilnega očeta pretentati, da otroka pusti sama v gozdu, da bi le onadva imela dovolj hrane. Ima danes kdo moč izmisliti si tako kruto in temno zgodbo za otroke. Pa tako krasni imeni, Janko in Metka. A ko sem se pravljici začela izogibati, sem vedno pomislila nanju v nemškem naslovu. Hänsel und Gretel. Kot kakšna Greta s hribov in njen gozdni Joža. Četudi je kdaj naneslo, da sem jo morala brati otrokom, se mi je jezik precepil na dva in nisem več vedela, kateri je moj, skoraj besede nisem spodobno spravila iz sebe. Morda ne vem, da tudi danes kdo pomisli, da bi otroke pustil v gozdu, ker ne more biti pri hiši toliko lačnih. Enkrat bom napisala pravljico o čokoladni hišici sredi gozda brez socialne note. Pa še več jih bom napisala. Ko pomislim na deklico z vžigalicami, na lačne volkove, ki v gozdu in na internetu prežijo na deklice s košaricami, si rečem, se je res treba otrokom soočati prav z vsem, kar nakuhamo starejši. Pomislim na krasno, sodobno pravljico o volku, ki živi v urejeni hišici s kaminom, glineno posodo, gugalkom. Zvečer potrka na vrata ovca, vsa prezeblja. Jasno, volk takoj pomisli na večerjo. Ena slina se mu utrne, a več ne. Ovca je tako očarljiva in nežna, da jo začuti. Skuha ji zelenjavno juho, v kateri ima sicer kasneje namen pojesti njo, a ko ovca po večerji na njegovi rami podre kupček in zaspi, postane volk pravo pomehkuženo ščene. Kmalu jo postavi na sneg, a mu je žal. Ko se vrne, jo položi v posteljo in jo ves ganjen opazuje, kako spi. Same smešne in za otroke

nepričakovane situacije. A se ne bo preoblekel in ulegel v posteljo kot v *Rdeči kapici*, ne, najbrž tudi volkovi vedo, da Rdeče kapice niso več naivne deklice, ki ne bi prepoznale babic. Rdeče kapice danes opazijo, če si babice ne odstranijo dlačic pod nosom, če se jim podaljša nos ali če na kakršen koli način čudno odpirajo usta. Nekako sprevrženo so tudi volkovi s tem seznanjeni. Poskušajo z mehkejšimi prijemi, a pri tem sami postajajo mehkejši. Položaji, iz katerih se lahko naučimo, kako premagati svoje podle vzgibe, kako z mehkobo pridobimo moškega, ki ga načenja recesija, ne da bi sploh vedel za to.

Otrokom je najbrž lepo. Toliko vzporednih svetov jim ponujamo. Čeprav jih tudi kar naprej opominjamo na realnost, verjamejo v vsako pravljico, da se zares dogaja tam nekje daleč stran, kjer njih ni, kamor se težko pride, kjer so drugačne poti za prihajanje in odhajanje, kjer se vse dogaja do tri, potem se pa nekaj končno zgodi, kjer medved išče varuško, ker nimajo vrtcev, volk poje babico, ker v gozdu ni hitre prehrane, mama koza pusti kozličke same in gre v trgovino, ker hrane ne dostavijo na dom, oče in mačeha pustita otroke v gozdu, ker ni socialne službe, trije prašički si postavijo hišice brez lokacijske informacije ... v pravljici je vse mogoče. Potem gre otrok v Ljubljani na parkirišču mimo blagajne, kjer piše *Blagajna za lisice* in takoj pomisli na pravljico. Lisice so sicer zvite, vsakogar prej obrnejo okrog, kot da bi mu kaj plačale, morda je pa to blagajna za poštene lisice. Mami, zakaj lisice v mestu potrebujejo svojo blagajno. Ah, to niso te lisice, to so one lisice, ki ti jih nataknejo redarji na kolesa, če napačno parkiraš. Za trenutek je pomislil, da bo srečal pravljico na ulici, a se je zmotil.

Res ne vem, kako naj odmislim vso realnost dneva. Pop TV-ja ne poslušam več. Dramatični glasovi novinark me spreminjajo v boječo žensko, ki bo zaklenila vsa vrata, govorila pa sploh ne bo več, kajti vsaka nepremišljenost se lahko obrne proti njej. Ne prebiram več zgornjih stolpcev na 24 ur.com, ker me ne zanima najprej, kdo ima najdaljšega, na kateri plaži je ta hip Victoria, kateri toaletni papir uporablja kmetija slavnih, ampak začnem nekoliko nižje, kjer so dogajanja v našem parlamentu. Kaj je rekel, to je rekel, nič ni rekel, ne bo rekel, sta si v jezi. Kje so pa ljudje? Aha, malo nižje, učinkoviti ukrepi, javni sektor, vzamemo, dobimo, porabimo, spet učinkoviti ukrepi, vzamemo, jasno. Pomislim na pravljice, ki jih pripovedujemo v javnem sektorju, na otroke, ki si za široko odprtimi očmi rišejo vzporedni svet. Malo nižje gola rit novega Madonninega ljubimca. Babe ne tarnamo, menda, a tako težko je biti baba v smislu modrosti. Treba si bo izmisliti nekaj novega. Dosti časa je bilo prav zadovoljivo pomisliti na Bridget Jones,

na to, kako simpatično se zdi celemu svetu, ko prizna svoje nerodnosti in odvisnosti. Naenkrat ni bilo treba več igrati popolnosti, srečnosti, zadovoljenosti, neutrujenosti. A se mi zdi, da kar nihče več z lahkoto ne pade na to, kako si upaš povedati, da imaš zanko na nogavicah v čevlju, da se ti je med pogovorom s Ferijem odprl modrc, da traja le dva dni, preden ti spet poženejo brki pod nosom. Spet smo povsem razgaljene pred javnostjo recesije. Ko pripovedujem pravljico *Mizica, pogrni se*, vem, kaj se dogaja v mislih otrok. Vsaj dva si gotovo slikata vse tisto, česar mamica ne najde v hladilniku, morda je izgubila ali pa kam založila. Ko bi ji lahko pomagal in rekel mizica, pogrni se, bi bilo marsikaj na mizi, kar mamica večkrat išče, a ne najde. Tudi lonček kuhaj bi jo rešil. Saj če bi mamica pozabila, kako lonček ustaviti, bi povabil na kašo tudi svojega prijatelja, tudi njegova mamica večkrat ne najde stvari v hladilniku. Slutim, kako se jim vse to dogaja za očmi in skoraj ne zmorem več z nasmehom dokončati pravljичne ure.

Toliko zgodbic za otroke je, preprostih in močnih, ki bi jih rada tudi odraslim povedala v uteho, a v času, ko se vsak dan spušča recesija kot megla na strehe, na poti, na vrata, na obiske, na poštarje, na telefonske klice, na položnice, na plačilne liste, si skoraj ne upam. Ne upam si več omenjati drobne zelene knjižice o ovci Selmi. Zjutraj vstane, poje zajtrk, gre na travnik, se igra z otroki, zvečer malo poklepeta s sosedo in potem trdno zaspi. Vprašajo jo, kaj bi naredila, če bi imela več časa. Pove, da bi zjutraj vstala, pojedla zajtrk, odšla na travnik, se igrala z otroki, poklepeta s sosedo in utrujeno zaspala. Vprašajo, kaj bi naredila, če bi zadela dobitke. Hm. Pove, da bi zjutraj vstala, pojedla zajtrk, šla na travnik, se igrala z otroki, poklepeta s sosedo in zaspala. Skratka, Selma je srečna. Tako preprosto srečna. Kako naj s to zgodbo prenašam okrog občutke ljudi, ki se prepirajo z recesijo. Kaj bi naredili, če bi imeli več časa? Napisali bi še več prošenj za službo. Kaj bi naredili, če bi zadeli dobitke? Plačali bi vse položnice, kupili še nekaj kurilnega olja. Bili bi rešeni. Tako preprosto rešeni. Vem, toliko je zgodbic o plemenitih dejanjih, o skromnosti, o odrekanju, o vsem tem. In zadaj še metodični napotki za vzgojitelje in starše. Ne smem pomisliti na deklico z vžigalicami. Že to, da so jo ljudje na božični večer srečevali na zasneženi ulici in hodili naprej, ne da bi kupili vsaj zavojček vžigalic, je krutost brez meja, ki je otrokom nikakor ne bi zmogla pojasniti.

Recesija se sliši, kot da gre za novo obdobje v umetnosti, ki se odraža na vseh področjih. Kot barok, rokoko in ostalo. Stilne podrobnosti so prepoznavne. Kako so slečeni rokavi srajc in bluz, ko po stresnem dnevu obležiš na kavču, kako obležijo čevlji, kje obtičijo položnice,

uradna pisma, zavrnitve, kako je obešeno perilo, kako so zloženi bankovci v denarnici, kako je napisan seznam za nakup živil, katerih filmov ne moreš več gledati, katere besede uporabljaš vsak dan, kot da so prilepljene na jezik, v katerih primerih se izogibaš pogledu otrokovih oči, kako izbiraš trgovino, kjer boš srečal najmanj znancev, kako med seksom zavrneš misel na statistične podatke, iz katerih bo jutri napisano poročilo, katere barve izbereš zjutraj, ko se oblečeš za v službo, kolikokrat na teden se zjutraj spogledaš s svojim obrazom v ogledalu in mu rečeš, hej, a lahko vsaj danes preživiš brez zapisovanja. Kaj zmoreš povedati drugače kot 999,99 žensk tega časa. Ta čas ni prijazen do princes zapisulj. Veliko jih je in vsaka bi rada imela svoje malo kraljestvo bralcev, ki bi sledili njenim besedam na papirju. Vsaka bi rada bila mali princ, ki odpira ljudem oči za lepoto, ki je ne vidijo. Vsaka bi si rada udomačila svoje bralce, ki bi jo potrebovali.

Zaradi pravlјice o žabcu, ki se spremeni v princa, je morda veliko deklet postalo strpnejših do manj privlačnih fantov ali pa tistih, ki v času recesije nikakor ne dobijo pripravništva. Za dolgim nosom in mozoljavimi lici se morda skriva koža krasnega fanta, ki jo preskuša. Iz lastne preračunljivosti mora biti prijazna s to kožo, ki je zgoraj, bo že potrpeła, da jo le čaka pod njo druga. Spontano prijazna in naravna mora biti, on, ki je zatlačen pod mozoljavo kožo, ne sme uvideti njenega sprenevedanja, čim bolj naravno mora delovati. Vsa pravlјica o žabcu je do zadnje besede zapisana v njenem pričakovanju. Vsaka krastača, ki prečka cesto, jo spomni na vzgojiteljico iz vrta, na knjižničarko in vsaka vzgojiteljica in knjižničarka jo spomni na krastačo. Vsaka krastača, ki pride srečno na drugo stran ceste, je potencialni lepotec, ki je še ne pozna. Ne dolgo za tem spoznajo, da žabci ostanejo žabci, lepotci pa, ki jih srečujejo, so že prebujeni žabci, ki spadajo k drugim dekletom. Kako naj ne povem deklicam, da v resnici ni tako preprosto, da je najizrazitejše spreminjanje, ki ga bodo v času gospodarske in politične krize opazile med moškimi, levitev moškega iz enega ministra v drugega. Medtem ko pride žabec iz mlake v razkošne kraljeve sobane, ministri opletajo iz usedline enega ministrstva v usedlino drugega. Pravlјica o žabcu je zapisana za ves čas, za nove in nove deklice, a je veliko bolje, da pogledajo po fantih, ki hodijo naokrog. Nekoč bodo odprle vrata v neki prostor, kamor bodo prišle morda po uradni dolžnosti in tam bo sedel on, ki ga ne bodo mogle več pozabiti. Morda se bo pravlјična ura zapletla, če jim povem, da so v resnici princeze tiste, ki čakajo v mlaki, medtem ko žabci od februarja do aprila potujejo iz prehranjevalnih območij v paritvene mlake. Pri tem prečkajo ceste, železnice, zidove in tvegajo smrt. Vse za seks iz pomladanske

zaljubljenosti. Najbrž je najhuje, če te povozijo, ko si zaljubljen, a kdo bi otroke obremenjeval s takšno okoliščino. Še dobro, da je tekst v knjigi o pozabljenih in nepoznanih princeskah končno realen, ko pravi, *da princesa po zadnjih novicah še zmeraj v mlaki tiči, ker princa še ni*. Pravi, da morajo *princi prek gozdov, da priblodijo do princesk gradov*. Seveda, pri tem pa niti ni nujno, da sploh prispejo. Morda moški, obremenjeni z realnostjo recesije, spregledajo ljudske table, ki opozarjajo na zaljubljene žabce, še zlasti na cesti proti Novemu mestu.

Mnogo je ranjenih žensk. Običajni moški ni za ranjeno žensko. Očka pravi, da v mamini glavi se vsaka beseda na glavo postavi. Zanj so rokavi na srajci in na Dravi. Pesnica že ve. Običajni moški zjutraj vtakne roke v rokave in se mu ne sanja, da ona razmišlja o rokavih Drave. Naj mu raje ne pove, da je sanjava, da nima napisanega listka za v trgovino, ki bo pomenil točno določene stvari in ne nepotrebnega zapravljanja. Brez listka za v trgovino bi pomenilo, da je v času recesije neorganizirana. Naj raje utrga košček položnice, izvida, česar koli in na hitro zapiše spisek. Najbolje tudi, da ji je ime Sanja, Ljubica, Zlatka, Liza, samo ne Rezika, Matilda. Iz trgovine bo stopila z vrečko, na kateri piše *Pokliči me, sem kul*, in moški bo nekoliko pomirjen. Ranjena ženska včasih ne ve, kam bi pobegnila, da bi bila le s sabo. Razmišlja, kako je bila Mojca Pokrajculja najbrž osamljena, da si je navlekla vse tiste živali pod lonec. Ranjena ženska bi si ga poveznila na glavo in preživela miren večer pod loncem, brez očitkov, vprašanj. Ranjeni ženski kar naprej postavljajo vprašanja. Vedno obstaja možnost, da otroci vprašajo, zakaj je povabila toliko živali k sebi, ko je vendar vedela, da jim bo pretesno. Ranjena bi lahko odgovorila, da ona tega ne bi naredila, da bi si postavila lonec nekam pod praprot, se usedla z dobro knjigo, poslušala glasbo in le nekoga spustila pod lonec in ga udomačila. Tako zajček sprednjih tac ne bi imel krajših, ker mu ne bi bilo treba bežati pred razjarjenimi živalmi, ki se vedno spravijo na najšibkejšega. Četudi ničesar ne zakrivi.

Nikoli ne vem, kdaj naj začnem biti srečna. Lisica je malemu princu povedala, naj prihaja ob isti uri, da ga bo lahko že dobro uro prej vznemirjena pričakovala in bo srečna. Sama pa nikoli ne vem, kdaj pride on iz službe, do kdaj se bo zavleklo reševanje iz kriznih časov, kdaj prideta študenta domov, kdaj bodo objavili kakšno moje pisanje, kdaj bodo letos prišli prvi zvončki, kdaj bo v knjižnico vrnjena knjiga, ki bi jo rada prebrala, kdaj bo kuhana ta presneta pesa, kdaj se bom zbudila brez podočnjakov. Velika pričakovanja niso zamišljena zame. Tako si ustvarjam drobna pričakovanja, za katera vem, kdaj se bodo zgodila in me osrečujejo.